

Konference Geo/Biodiverzita – management chráněných území

Zatímco v r. 2010 uspořádala Česká společnost pro krajinnou ekologii, která je zároveň národní větví světové asociace tohoto mezinárodního zaměření (IALE), mezinárodní konferenci na téma Globální ekologické změny – dopad na krajinu (Živa 2010, 6: XCIX–C), zkraje r. 2012 zorganizovala platformu s charakterem spíše diskuzního workshopu na téma uvedené v nadpisu tohoto příspěvku. Ve dnech 19.–20. ledna se na Albertov v Praze 2 sjeli nejen pracovníci ochrany přírody, ale i vědci a studenti z celé ČR. Přírodovědecká fakulta UK v Praze byla spoluorganizátorem setkání – což má podpůrnou logiku ve vzniku CZ-IALE v r. 2000 z iniciativy pracovníků fakulty, jakkoli se poté ve volených výběrech společnosti střídali v čtyřletých obdobích členové a předsedové z Čech i Moravy.

Úvodní slovo k účastníkům pronesl děkan fakulty Jakub Langhammer, sám aktivní ve výzkumu na území šumavského národního parku. Hned první blok konference pokrýval různé aspekty „vlajkového tématu“ – ochrany přírody NP Šumava, kde ohlasy problémů v médiích už nějakou

dobu jittí celou společnost. Organizátoři dbali na to, aby slovo dostali zástupci rozdílných názorových proudů a aby debata neskouzla z úrovně akademické argumentace do politizování. Někteří zvaní ze Správy NP Šumava se sice na poslední chvíli omluvili, ale vyváženost narušena nebyla.

Přestože pozornost poutalo možná až překvapivě velké množství prezentovaných historických i současných dat propojitelných do ekologických interpretací ve fungování šumavského národního parku, právě v oblasti využití těchto údajů se řada protagonistů liší. Současnému stavu předcházelo zveřejnění odborných názorů vědeckých pracovníků Akademie věd ČR a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích na jedné straně (např. v knize Co vyprávějí šumavské smrčiny, Správa NP a CHKO Šumava 2010), i lesníků a dalších specialistů (např. v otevřeném dopise ministrovi životního prostředí z 10. ledna 2012) na straně druhé. Snahou CZ-IALE bylo zmapovat průniky shody v jednotlivých, mnohdy střetových tématech přednesených na konferenci, aby bylo možné dospět k jejich přehlednému

soupisu. Ten by se mohl dobře využít jako odrazový můstek k dalšímu jednání o managementu na Šumavě, pokud o to budou mít nadřazené orgány zájem. Tuto svou nápomocnou roli Společnost zformulovala ve dvou rovinách: odborné a managementu. V jejich rámci pak názorové průsečíky nalezla v tématech: (1) bezzásahovost versus asistovaná obnova lesa, (2) role abiotických a biotických disturbancí a (3) míra potenciálních rozvojových rizik v území. S tím byl jako jeden z výstupů konference odeslán dopis CZ-IALE ministrovi životního prostředí Tomáši Chalupovi podepsaný předsedou Společnosti Zdeňkem Lipským z Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

Z dvoudenního jednání zabraly ovšem většinu doby obecné i konkrétní problémy současné ochrany přírody a krajiny představené nejen zástupci národních parků, ale především chráněných krajinných území nebo pracovníků zabývajících se ochranou druhových populací či monitoringem. I organizátory překvapil živý zájem (nečekaně velkého počtu účastníků konference) o diskuzi zjevně potřebnou k vyjasnění rozporů mezi deklaracemi oficiální ochrany přírody a praxí, poněkud nekorespondující s absencí debaty o ochranných tématech v poslední době zveřejněných v Živě. Zdá se, že narůstá zájem o činnou reflexi rozevírajících se nůžek mezi národní a nadnárodní legislativou a také mezi tím, co pověřené instituce kdysi dostaly do vlnku a jak v realu konají, případně nekonají.

Stanislav Komárek: Ochlupeň bližní. Recenze z pohledu zoologa

Vztah člověka ke zvířatům a přírodě byl a je rozmanitý. Individuálně kolísá od lhostejnosti až k intenzivní ekonomické či citové závislosti, někdy vědomé, jindy podprahové. Jakýkoli pokus popsat tuto rozmanitost, historickou nebo vázanou na kulturu a konkrétní osoby, je čin chválný a ačkoli by se mohlo zdát, že jde o snadný úkol, opak je pravdou. Důvodem je právě ona bezbřehost „tématu“ a potřeba pojímat vztah člověka a zvířat (a naopak) v širokých kontextech, aby nedošlo k vytvoření klamných závěrů.

Domnívám se, že čeští čtenáři mají velké štěstí, protože jsou jim k dispozici minimálně dvě knihy českých autorů, které pojímají tyto vztahy v šíři a hloubce. První z nich je v r. 2000 Nakladatelstvím Academia vydaná publikace Člověk a zvíře od Zdeňky Veselovské a druhá Ochlupeň bližní od Stanislava Komárka. S. Komárek svou knihu prof. Veselovskému přímo věnuje a často se na něj také odkazuje. Pokud obě publikace srovnám a dopustím se hrubého zjednodušení, pak se mi zdá, že u knihy Člověk a zvíře je hlavní postavou zvíře, naopak u Ochlupeň bližních člověk, resp. jeho vnímání zvířete.

Kniha S. Komárka je hodnotná z mnoha hledisek, zaměřím se proto jen na několik hlavních. Přestože některým zoologům budou zmiňovaná fakta často známá, jejich interpretace a případné závěry zaujmou a obohatí. Autorův věhlas a jeho specifická pozice na hranici přírodních a humanitních věd přivede k tématu vztahu člověk–zvíře i humanitně zaměřené čtenáře. Těm se do rukou dostane dílo vyvážené a nezátžené emocionálním tlacháním, tak častým u některých překladů rádo by odborných knih o chování zvířat a provázanosti člověka s přírodou. Autor se navíc neostýchá otvírat kontroverzní témata a k nim se i ve větší či menší míře vyhranit (např. myslivost) nebo konstatovat to, co se „neříká“ (že zoologické zahrady moc druhů nezachránily; z pohledu recenzenta viz níže). Občas se také rozešmeje (asociace červa s novorozeňaty – „ty můj červíčku!“), často nás ale oprávněně zamrazí (vztah určitých kultur k domácím zvířatům, velkochovy, zvířata a lidé ve Třetí říši), což podle mého názoru věrně odráží reálnou rozporuplnost našich postojů ke zvířatům a přírodě obecně. Za velký klad považuji zohlednění vztahu mnoha

kultur ke zvířatům, protože třeba vnímání přírody průměrným Evropanem jistě není univerzální. Je sice možné, že by si specialisté v knize našli pasáže k okomentování a doplnění (viz níže), do takových detailů však nejde v tomto rozsahu textu zacházet. Takže publikace navíc vytváří zajímavý prostor pro diskuzi a doufejme, že bude inspirovat čtenáře k úvahám i případnému rozvinutí určitých témat ve formě vědeckých nebo diplomových prací.

V závěru recenze bych chtěl, coby „specialista“ (především např. na PFF JU v Českých Budějovicích kurz Zvířata v lidské péči) zmínit několik zpřesňujících údajů. Na str. 81: jelen milu jako stabilizovaný mezidruhový kříženec zřejmě nevznikl „uměle“ v parku čínského císaře, ale přirozeně už v pliocénu; str. 107: antilopy nejsou až na výjimky (antilopa losí z příbuzenstva turů) vhodné druhy pro domestikaci (např. jsou levavé, často jde o potravní speciality, nemají hierarchii, což komplikuje jejich krocení, a mají dlouhou útečkovou vzdálenost, takže jsou schopné se zabít v malé ohradě); str. 137: definovat domestikanta lze různě a pak závisí, jestli mezi ně můžeme řadit např. chovance zoologických zahrad. Osobně používám definici I. L. Masona (1984), která podle mého názoru nejlépe zohledňuje míru provázanosti chovaných zvířat s člověkem – domestikant je zvíře, které se množí pod lidskou kontrolou, je dále ochočené, odlišné/vyselektované od divokého předka, užitečné pro člověka. Podle této definice není pravým domestikantem třeba asijský pracovní slon, protože nesplňuje první a třetí podmínku